

Rekomendacijos dėl jaunimo politikos įgyvendinimo 2024 metais.

Vilnius 2024 m.

SIŪLYMAI DĖL REKOMENDACIJŲ 2024 METAMS

Apibendrinant atliktos jaunimo politikos įgyvendinimo ataskaitos rezultatus, galima konstatuoti, kad būtina pakartotinai kreiptis pagal kompetenciją į įvairias institucijas bei įstaigas dėl daugelio joms 2023 m. pagal kompetenciją parengtų Rekomendacijų įgyvendinimo dėl šių priežasčių:

1. Dalis institucijų (ŠMSM, SAM, 25 savivaldybės) nepateikė informacijos apie tam tikrų rekomendacijų įgyvendinimą. Ypač trūksta informacijos, kaip rekomendacijos įgyvendinamos savivaldybėse, kur jauni žmonės gyvena, dirba, mokosi. Todėl būtina jas pakartoti užtikrinant informacijos surinkimą iš visų institucijų ir įstaigų, kurioms Rekomendacijos adresuotos pagal kompetenciją;

2. Dalis rekomendacijų yra pradėtos įgyvendinti – pakeisti teisės aktai, sukurtos ir pradėtos įgyvendinti programos, priemonės, kurių įgyvendinimas po 2 – 3 metų darys poveikį jauniems žmonėms aktualių klausimų sprendimui. Tačiau kol šios priemonės tik pradėtos įgyvendinti, nėra aiškų jų poveikis problemoms, kurioms spręsti buvo parengtos Rekomendacijos.

3. Dalis rekomendacijų yra įgyvendinamos, iš pateiktų duomenų galima spręsti apie tam tikrus kiekybinius rezultatus ir vykdomų veiklos apimtis, tačiau trūksta informacijos, įrodančios atitinkamų veiklų poveikį ir efektą tikslinei grupei, kuris įrodytų, kad vykdomos veiklos sėkmingai sprendžia jaunimui aktualius klausimus, problemų mastas mažėja ir pan.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes yra siūloma 2024 m. plėtoti tarpžinybinio bendradarbiavimo mechanizmą dėl žemiau nurodytų rekomendacijų įgyvendinimo. Tarpžinybinio bendradarbiavimo kontekste SADM, kaip institucija atsakinga už jaunimo politikos formavimą ir Rekomendacijų įgyvendinimą stebinti institucija, imasi lyderiaujančio vaidmens, siekiant užtikrinti Rekomendacijų tolesnį įgyvendinimą.

Žemiau pateiktos Rekomendacijos 2024 m. yra papildytos siūlymais atsižvelgiant į 2023 m. Jaunimo problematikos tyrimo rezultatus.

Jaunimo mokymosi, studijų, kvalifikacijos tobulinimo ir užimtumo srityje:

1. Užtikrinti praktinių įgūdžių ugdymo programų jaunimui diegimą ir plėtrą Lietuvos savivaldybėse, kuriomis siekiama palydėti jauną žmogų įsidarbinimo procese (JRA), savivaldybės);

2. Didinti stažuočių programų įvairovę, kurių metu jauniems žmonėms būtų galima įgyti darbinių įgūdžių (UŽT);

3. Didinti įgyvendinamų priemonių įvairovę, sudarant sąlygas jaunimui persikvalifikuoti, atsižvelgiant į atskirų jaunimo grupių poreikius (UŽT, Probacijos tarnyba);

4. Įsivertinti galimybes viešojo sektoriaus įstaigose diegti bei plėtoti supervizijų paslaugas darbuotojams iki 29 m. amžiaus bei rekomenduoti tokią praktiką taikyti privačiame bei nevyriausybiniame sektoriuose (VRM, VVA, EIM);

5. Plėtoti atvejo vadybos principu grįstas karjeros planavimo ir profesinio orientavimo paslaugas, nukreiptas į moksleiviško amžiaus jaunimą, siekiant jam padėti pasirinkti darbo rinkoje paklausias specialybes ir vystyti joms reikalingas kompetencijas, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui regionuose (JRA, ŠMSM, LMNŠC);

6. Skatinti jaunimo pilietiškumą, užtikrinant įvairių savanoriškos veiklos programų plėtrą (JRA, ŠMSM, LMNŠC);

7. Didinti emocinės pagalbos žinomumą ir prieinamumą, vystant tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir siekiant užtikrinti individualizuotą jaunimo poreikius atitinkančių paslaugų teikimą (SAM);

8. Siekiant skatinti jaunus žmones rinktis gyvenamąją vietą ir / ar darbą regionuose, kurti patrauklias priemones ir sąlygas jų įsikūrimui, ir įsidarbinimui (EIM, ŽŪM, VRM, savivaldybės).

9. Kurti priemones, ugdančias jaunų karo pabėgėlių iš Ukrainos ir migrantų bendrąsias kompetencijas, siekiant padėti jiems integruotis į Lietuvos visuomenės gyvenimą (ŠMSM, EIM, JRA, UŽT, Tautinių mažumų departamentas prie LR Vyriausybės).

10. Atlikti mokinių ir studentų norinčių studijuoti užsienyje tyrimus, siekiant išsiaiškinti motyvus, skatinančius rinktis studijas užsienyje;

11. Atsižvelgiant į didėjančią mokinių ir studentų dalį, siekiančią studijuoti užsienyje, skirti daugiau dėmesio išvykstantiems studijuoti bei studijuojantiems užsienyje aiškinant kur ir kaip jie gali Lietuvoje pritaikyti įgytas kompetencijas, tuo stiprinant jų motyvaciją grįžti į Lietuvą ir integruotis į Lietuvos darbo rinką (ŠMSM, EIM, URM);

12. Stiprinti karjeros planavimo programas studentams, į jas įtraukiant darbo rinkos analizės įgūdžių tobulinimą, ir aktyviai skatinti jose dalyvauti jaunimą, kad šie sugebėtų išsirinkti sau tinkamą ir patinkančią specialybę, pagal kurią vėliau galėtų įsidarbinti;

13. Įtraukti į profesinio mokymo profesinėse mokyklose bei profesinių studijų programas aukštosiose mokyklose komunikacijos ir problemų sprendimo modulius/temas kaip su-dedamąsias / pasirenkamasias programos dalis;

14. Vykdyti aktyvios darbo rinkos priemones, siekiant integruoti į darbo rinką jaunus bedarbius kuo ankstyvesniame amžiuje.

Jaunimo socialinių ryšių kūrimo ir palaikymo srityje:

1. Užtikrinti patyčių prevencijos ir intervencijos programų mokyklose, skirtų kokybiško ir draugiško ryšio tarp moksleivių stiprinimui, diegimą ir rezultatų monitoringą (ŠMSM, SAM, savivaldybės);

2. Parengti bei įgyvendinti mokymų programas, skirtas mokyklų administracijai, pedagogams ir mokyklos bendruomenei, stiprinant jų įgūdžius tinkamai reaguoti į patyčias bei užtikrinti šių programų stebėseną (SAM, ŠMSM);

3. Plėtoti mokymų programas moksleiviams, skirtas lyčių lygybės stiprinimui ir smurto prevencijai (SAM, ŠMSM);

4. Programas, skirtas patyčių prevencijai labiau orientuoti į miestų mokyklas (ŠMSM, SAM);

5. Skirti daugiau dėmesio mokslo ir studijų įstaigose, bendruomenėse, organizacijose jaunų asmenų (ypač – 20 – 29 m. amžiaus grupei, taip pat - gyvenantiems regionuose) socialinių įgūdžių ugdymui, psichologinei pagalbai (SADM, SAM, ŠMSM).

Būsto jaunimui srityje:

1. Įvertinti galimybes plėtoti mokestines pagalbos priemones, padedančias mažinti nuomojamo būsto kainas jauniems žmonėms (pvz. gyventojų pajamų mokesčio lengvata nuomojantiems būstą jaunoms šeimoms) (Finansų ministerija (toliau - FM));

2. Atlikti tyrimą, analizuojantį jaunimo naudojimąsi pirmojo būsto programa;

3. Tyrimo rezultatų pagrindu peržiūrėti LR Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatyme taikomus ribojimus įsigyjant pirmąjį būstą įvertinant galimybę praplėsti naudos gavėjų ratą, kuriems būtų taikomos lengvatos įsigyjant pirmąjį būstą (SADM).

4. Užtikrinti jaunimo tarpe geresnę informacijos sklaidą apie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pirmojo būsto programą, bei galimybes ja pasinaudoti (SADM).

Jaunimo verslumo ir verslumo skatinimo srityje:

1. Didinti neformalaus ugdymo verslumo programų aprėptį, pritaikant programas skirtingo amžiaus jaunimo grupių poreikiams (ŠMSM, EIM, JRA);

2. Plėtoti nuoseklų ir kryptingą vaikų ir jaunimo antreprenerystės ir verslumo ugdymą bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose (ŠMSM, EIM).

3. Didinti verslumo programų žinomumą, skatinti jose dalyvauti mokinius ir studentus ir tokiu būdu prisidėti prie bendro verslumo rodiklio gerinimo (EIM, savivaldybės).

Jaunimo pilietinio ir politinio dalyvavimo srityje:

1. Plėtoti politinio-pilietinio švietimo programas mokyklose, vaikų dienos centruose, atviuruosiuose jaunimo erdvėse ir centruose (JRA, ŠMSM);

2. Didinti programų, skirtų įtraukti jauną žmogų į sprendimų priėmimo, atstovavimo veiklas nacionaliniame ir savivaldos lygmenyse plėtrą (JRA, savivaldybės);
3. Teisės aktuose reglamentuoti mokinių savivaldą, jų teises ir galimybes dalyvauti bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigų valdyme, atsakomybę už sąlygų sudarymą mokinių savivaldos veiklai;
4. Stiprinti mokinių savivaldą, įgyvendinti mokyklose įvairias priemones, skatinančias aktyvų mokinių įsitraukimą į mokinių savivaldos veiklas (ŠMSM, savivaldybės);
5. Įgyvendinti veiklas, stiprinančias studentų atstovybių administracinius ir organizacinius gebėjimus (ŠMSM, Valstybinis studijų fondas);
6. Įvairiais būdais skatinti studentų aktyvumą ir dalyvavimą studentų savivaldų veikloje; (ŠMSM, Valstybinis studijų fondas)
7. Skleisti jaunimo tarpe informaciją apie trumpalaikes arba ilgalaikes neformaliojo ugdymo veiklas (programas), kuriose jauni žmonės gali dalyvauti (savivaldybės);
8. Didinti jaunimo neformalaus ugdymo programų pasiūlą ir finansavimą, prioritetą teikiant programoms, susijusioms su pilietinių kompetencijų ugdymu (ŠMSM, JRA);
9. Įvertinti teisės aktus, reglamentuojančius karo prievolę ir parengti alternatyvios krašto apsaugos tarnybos reglamentavimo pasiūlymus, kuriais praplečiama galimybė atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą jauniems žmonėms, dėl įvairių priežasčių negalintiems atlikti karo prievolės (KAM, JRA).

Jaunimo fizinės ir psichikos sveikatos srityje:

1. Didinti sporto, fizinio aktyvumo, sveikos gyvensenos skatinimo programų, pagrįstų neformaliuoju ugdymu, pasiūlą jauniems žmonėms nuo 18 iki 29 m. (SAM, ŠMSM);
2. Plėtoti aktyvaus laisvalaikio praleidimo veiklas jaunimui ugdymo įstaigose, bendruomenėse ir kitur, kurios skatintų jaunimo fizinį aktyvumą ir laisvalaikio praleidimą be svaigiųjų medžiagų (savivaldybės);
3. Plėsti savivaldybėse mokymų programas jaunuoliams (prioritetą skiriant, berniukams) savęs pažinimo, emocijų raiškos temomis (JRA, SAM, savivaldybės);
4. Didinti psichologinės pagalbos prieinamumą ir suteikiamų nemokamų konsultacijų skaičių, įskaitant nuotolinę psichologinę pagalbą ir pritaikant teikiamą pagalbą prie pažeidžiamų jaunimo grupių poreikių (SAM, JRA);
5. Sukurti psichikos sveikatos puoselėjimo programų jaunimui kokybės standartus, paremtus moksliniais tyrimais ir gerąja patirtimi (SAM, JRA);
6. Didinti moksleivių bei studentų psichikos sveikatos raštingumą ir psichologinį atsparumą ir savitarpio pagalbą, mažinti psichikos sveikatos ar kreipimosi į psichologus stigmą (SAM, JRA);
7. Įdiegti lytiškumo ugdymo programas bendrojo ugdymo, vaikų neformaliojo švietimo, jaunimo neformaliojo ugdymo programose bei darbo su jaunimu sistemoje (ŠMSM, JRA);
8. Plėtoti lytiškumo ugdymo paslaugas ir individualias konsultacijas jauniems žmonėms (JRA, savivaldybės);
9. Parengti ir įdiegti specializuotą ugdymo ir kvalifikacijos tobulinimo programą specialistams, dirbantiems lytiškumo ugdymo klausimais (ŠMSM, SAM, JRA);
10. Stiprinti individualų palydėjimą ir pagalbą jauniems žmonėms esantiems krizinėse situacijose (JRA);
11. Parengti priklausomybių prevencijos gaires (algoritmus), skirtas su jaunimu dirbančioms organizacijoms, organizuojant focus grupes, įtraukiant ekspertus, jaunus žmones ir darbo su jaunimu vykdytojus (JRA).

Informacinių technologijų ir realaus bendravimo derinimo srityje:

1. Stiprinti emocinės ir psichologinės pagalbos prieinamumą jaunimui, turinčiam priklausomybių nuo kompiuterinių žaidimų ir (ar) interneto (SAM, JRA).